

СИНХРОНІЗАЦІЯ ВСІХ ВИДІВ ПРАКСИСУ В ДІТЕЙ ІЗ ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Єфименко Микола Миколайович

*доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки, дошкільної та спеціальної освіти
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
м. Дніпро, Україна*

Актуальність проблеми. В особливих умовах військового стану, який існує зараз в Україні, проблеми розвитку та корекції психофізичного стану дітей із особливими освітніми потребами лише збільшуються і загострюються. Необхідні пошуки інноваційних методичних підходів до підвищення ефективності корекційної педагогічної роботи. Значні можливості в цьому контексті має моторна сфера дітей, їхня цілісна праксична система, потенційні можливості якої ще до кінця не вивчені. На нашу думку, окремий розгляд конкретного виду праксису та його розвиток і корекція, як це спостерігається зараз у багатьох наукових дослідженнях [1–7], має змінитися на системний підхід до поліпшення всієї цілісної праксичної системи у дитини. Окремі види праксису (бімануальний або зорово-моторний та інші) не можуть існувати самі по собі, відірвано від інших видів праксису. Скоріше, кожен більш зрілий вид праксису формується та розвивається на основі попередніх, примітивніших, але при цьому базових видів праксису. Виникла необхідність розглядати всі види праксису в дитини як єдину багаторівневу систему довільних рухів, кожен вид якої немов би виростає із попереднього рівня і далі створює передумови удосконалення до більш зрілого, вищого за складністю виду праксису. Пошук методичних шляхів реалізації такого педагогічного підходу і обумовив **актуальність** цієї статті.

Аналіз наукових досліджень. Аналіз доступних джерел інформації з проблематики дослідження виявив недостатню системність у вивченні всіх видів праксису в дітей із особливими освітніми потребами. Однією з основних проблем, що існують зараз у дослідженні праксису в дітей, є те, що більшість фахівців чомусь ігнорують самий первинний, базовий вид дитячого праксису – загальний праксис. Мається на увазі дев'ять основних рухів, точніше – основних рухових режимів, до яких відносяться плавання, лежання, повзання, сидіння,

стояння, ходіння, лазіння, біг та стрибки. Саме вони створюють умовний стовбур Дерева праксису (рис. 1).

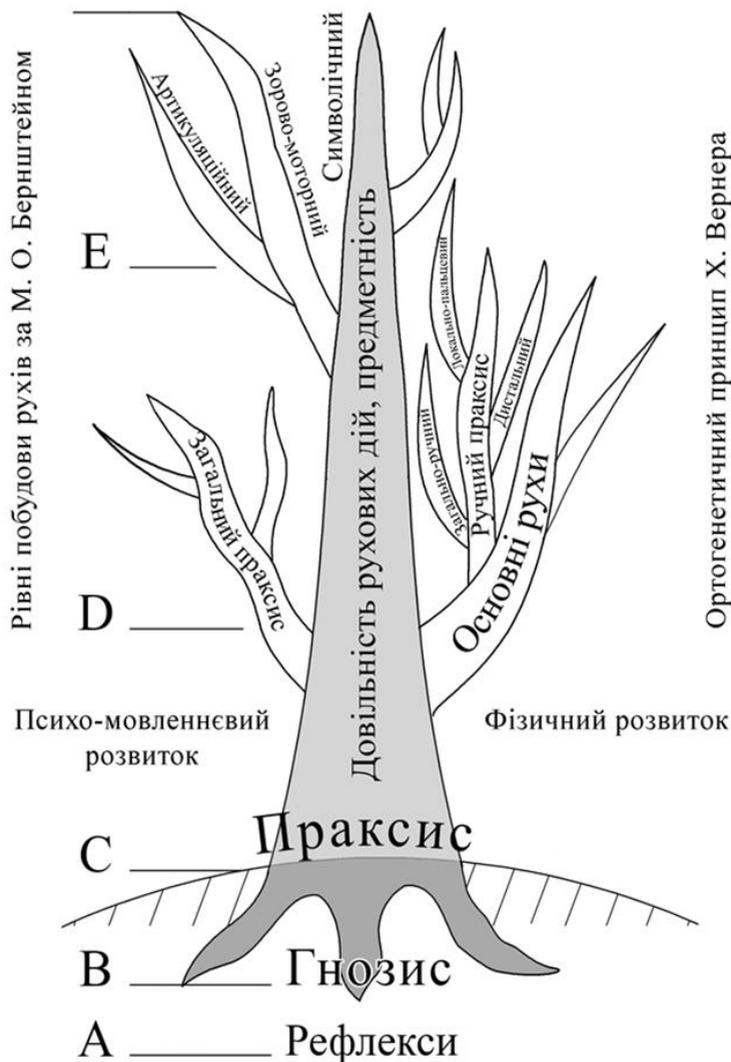

Рис. 1

Більшість існуючих досліджень присвячені питанням діагностування, розвитку та корекції бімануального (кистьового, пальцевого) праксису в дітей із особливими освітніми потребами [1–4; 6]. Лише в окремих дослідженнях знаходимо згадування про необхідність тестування та розвитку загального праксису в зазначеній категорії дітей [5; 7].

Мета дослідження – обґрунтувати концептуальні підходи до необхідності синхронізації всіх видів праксису в дітей із особливими освітніми потребами для поліпшення показників їхнього загального психофізичного розвитку.

Вклад основного матеріалу. На нашу думку, для поліпшення загального психофізичного розвитку дітей із ООП необхідно досягти достатню координацію всіх видів праксису. Мається на увазі, що основні рухи дитини повинні координуватися з її бімануальними рухами, які, в свою чергу, мають координуватися із зорово-моторним праксисом, з предметно маніпулятивною діяльністю і т. д. Необхідно досягати таких рухово-ігрових станів дитини, коли ці координації функціонують не окремо одна від одної, а в єдиному праксичному ансамблі рухів тіла, кінцівок, пальців та артикуляційного і окорухового апарату. Мову слід вести про такий концептуальний підхід як *координація всіх координацій!* В контексті проблематики дослідження перспективним вважаємо відомий закон Дональда Хебба: **якщо два нейрони активовані приблизно в один і той же час і розташовані поблизу, то їхні зв'язки посилюються** (рис. 2). Виходячи з нього, пропонуємо новий концептуальний підхід до поліпшення діяльності цілісної праксичної системи в дітей із особливими освітніми потребами – **принцип синхронізації рухово-мовленнєвих координацій**. Його втілення в корекційну практику полягає в тому, щоб поступово, крок за кроком, навчати дитину синхронізувати всі види праксису, починаючи з загального, підключаючи бімануальний, предметно-практичний, зорово-моторний, артикуляційний і символічний. Нейронна мережа в цьому випадку буде зростати, розповсюджуватись, ставати більш гнучкою і компенсаторною.

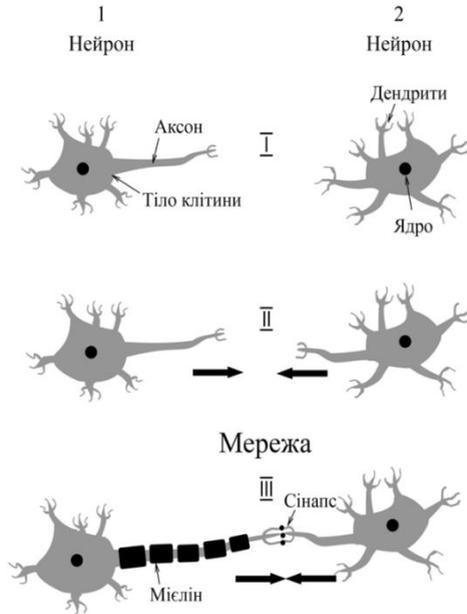

Рис. 2

В підсумках дослідження зробимо відповідні **висновки**:

1. Всі традиційно існуючі та інноваційні види праксису завжди слід розглядати як єдине ціле, як цілісну праксичну систему, яка сформувалась із одного кореня – рефлексів, гнозису і загального праксису.

2. Корекція психофізичного розвитку дітей із особливими освітніми потребами повинна базуватися на принципі координації всіх координацій, коли координаційний потенціал кожного виду праксису, починаючи з загального поступово доповнюється і координується наступними видами праксису (бімануального, зорово-моторного і т. д.).

3. Потужною стимуляцією в розширенні та створенні нових нейронних мереж головного мозку може стати синхронізація рухомовленневих координацій у дітей із особливими освітніми потребами, одночасність функціонування декількох координаційних рухових систем.

Література

1. Єфименко М. М. «Педагогічний стрінгінг» як інноваційний напрямок корекції кистьового предметного праксису в дітей із особливими освітніми потребами. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки)*. Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського державного педагогічного університету імені Івана Огієнка. 2024. Вип. 23. С. 137–153.
2. Єфименко М. М., Мога М. Д. Методика «Ступалки-ЛОГОС» для поліпшення та корекції моторно-психо-мовленнєвого розвитку дітей з особливими освітніми потребами («Ступалки-ЛОГОС»): свідоцтво на реєстрацію авторського права на твір № 119376 від 29.05.2023 р.
3. Кантаржи В. К. Корекція предметно-практичної діяльності дітей старшого дошкільного віку з порушеннями моторної сфери засобами фізичного виховання : дис. ... докт. філос. Спеціальність 016. Український державний університет імені Михайла Драгоманова, 2023. 247 с.
4. Мога М. Д. Становлення ручного праксису в дошкільників з особливими освітніми потребами в процесі фізичної активності (силові кистьові функції). *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*. Випуск 4 (149). Одеса : 2024. С. 40–48.
5. Рібцун Ю. В. Вивчення праксичних функцій молодших школярів з особливими мовленнєвими потребами (продовження). *Особлива дитина : навчання і виховання*. 2021. № 3 (103). С. 49–55.
6. Рібцун Ю. В. Вивчення праксичних функцій молодших школярів з особливими мовленнєвими потребами (продовження). *Особлива дитина : навчання і виховання*. 2021. № 4 (104). С. 28–45.
7. Твіггер Р. Мікромайстерність / пер. з англ. О. Чупа. Харків : ВД «Фабула», 2022. 256 с.